Gintautas Zabiela,
Virginija Ostašenkovienė,
Jurgita Viršilienė

Kleboniškių pylimas ir griovys

2022 m. lapkričio pradžioje DKIM užsakymu atlikti **Kleboniškio** pylimo ir griovio (Radviliškio r., Pakalniškių sen.) žvalgomieji tyrimai. Šis objektas archeologams nėra žinomas. Į jį dėmesį XXI a. pradžioje atkreipė tuometinis DKIM direktorius Egidijus Prascevičius. Žvalgydamas į V nuo muziejaus teritorijos esančiame miške išlikusią XX a. pradžioje Burbiškių dvarininko Mykolo Baženskio (1855–1925) įrengtą vandens padavimo ir melioracijos sistemą jis pastebėjo, kad vienas iš jos kanalų kerta senesnį griovį ir pylimą, nepriklausantį šiai sistemai.

Pylimas ir griovys yra 690 m į V nuo Burbiškio dvaro ir 50 m į V nuo XX a. pradžioje šio dvaro iškasto griovio. Bendro 417 m ilgio tiesus pylimas ir griovys eina PV–ŠR (145°–325°) kryptimi 368 m ilgiu, toliau 18 m ilgyje (55°46'59.5", 23°53'10.3") jis puslankiu sukasi į Š (10°–190°), kur tęsiasi dar 31 m, ir lygiame paviršiuje dingsta (55°47'00.5", 23°53'08.6"). Objekto buvimo vieta lygi, apaugusi mišku. PV krašte (55°46'52.23", 23°52'51.13") jis nuardytas panašia kryptimi einančio tarybinio laikotarpio melioracijos kanalo. Geriau išlikusioje jo dalyje pylimas 0,5 m aukščio, 3,3 m pločio. Nuo jo per visą ilgį ilgį į P–R iškastas 1,5–1,9 m pločio, 0,5 m gylio griovys.

Tyrimai vykdyti ištiriant 8x2 m dydžio (16 m^2) **perkasą 1** skersai pylimą ir griovį geriau išlikusioje jo vietoje posūkyje iš PV jo dalies į Š (jos PR kampas LKS-94 X 6183190,18 Y 492851,81, H_{abs} 79,36 m). Ji orientuota ŠV–PR kryptimi (70°–250°). Įvairiose perkasos vietose miškožemyje aptikta 10 paskirų akmenų, kurių dydis siekia nuo 8x6x4 cm iki 40x20x9 cm.

Perkasos vietoje 3,3 m pločio ties pagrindu 50–55 cm aukščio pylimas supiltas iš iš griovio iškasto gelsvo priemolio, kuris apatinėje iki 20 cm storio dalyje labiau maišytas su pilku miškožemiu. Pylimas paviršiuje pasidengęs iki 10 cm storio šviesai pilko miškožemio sluoksniu, piltas ant 20 cm storio pilko miškožemio sluoksnio (1 pav.). 40 cm gylyje gelsvame pylimo priemolyje apie 10 cm aukščiau įžemio rasto angliuko ^{14}C data rodo 771–887 m. (1220±27) (FTMC–JK16–3). Į PR nuo pylimo yra 1,5–

1 pav. Pylimo ir griovio pjūvis perkasoje 1 iš ŠR. G. Zabielos nuotr.

Fig. 1. The cross-section of the berm and ditch in Trench 1, as seen from the NE.

1,9 m pločio viršuje 50 cm gylio V formos pjūvyje griovys, užpildytas pilku miškožemiu, iškastas įžemyje – gelsvame priemolyje.

Tyrimų metu neaptikus jokių dirbinių nepavyko archeologiniais duomenimis nustatyti pylimo supylimo laiko ir paskirties. Šių vietų istoriją gerai žinančios DKIM direktorės dr. Lauros Prascevičiūtės duomenimis, Kleboniškių miškas visą laiką buvo valstybinis. Sprendžiant pagal istorinius žemėlapius bent nuo XIX a. vidurio pylimo ir griovio vietoje visą laiką buvo miškas. Tai, kad pylimą jo PR dalyje kerta panašia kryptimi (kiek labiau R–V kryptimi) M. Baženskio laikais (XX a. pradžioje) iškastas kanalas, liudija, kad jis yra ankstesnis nei XX a. Tiesios pylimo ir griovio linijos rodytų jo santykinai nesenus laikus, vargu ar ankstesnius nei Naujieji laikai, o tai, kad jis supiltas per vieną kartą, jo vidinės struktūros ir tai, kad nėra įtvirtinimų ar tvorų liekanų, liudytų, kad pylimas nėra linijinis gynybinis įtvirtinimas. Jį paneigtų ir negilus V formos griovys bei neaukštas, bet gana platus pylimas, nebūdingas tokiems įtvirtinimams. Gauta ^{14}C data remtis irgi negalime – ji patikima, tačiau bus kilusi iš per tūkstančius metų šioje vietoje susiformavusio dirvožemio ir su juo patekusi į pylimo sampilą. Šiandien labiausiai tikėtinas pylimo ir griovio suformavimo laikas yra XIX a., o paskirtis – valdų riba. Visa tai svariau patvirtinti ar patikslinti gali tik papildomi tyrimai.

The Kleboniškiai berm and ditch

In 2022, at the request of the DKIM, a 16 m^2 trench was excavated at the Kleboniškiai berm and ditch (Radviliškis District, Central Lithuania). This object with no clear purpose, which would seem to have always existed in the forest, is intersected by an early 20th-century melioration ditch. It consists of a 0.5 m high, 3.3 m wide berm and to its S–E, a 1.5–1.9 m wide, 0.5 m deep ditch (Fig. 1). The surviving berm and ditch have a total length of 417 m. The investigation showed that the object had been created on one occasion by using the soil removed from the V-shaped ditch to form the berm. The charcoal samples date it to the late 8th–9th centuries. It is not connected with the creation of any fortifications. The investigation yielded no finds and so the object's purpose and creation date remain unclear (19th century?).